

Warpet en ödesplats

Av Inga-Lill Andersson

Vid Sylte kronogård låg på Karlstorp ett hemman som kallades för Warpet. Tidigare hette torpet som låg här, Lekstetorpet på Sylte Kronogård, Trollhättan stad. Väne härad. Namnet Warpet fick det från en **ödesdiger händelse** långt tillbaks i tiden. Warpet finns omtalat på Wilhelm Kruses karta från 1742. Offerplatsen Warpet låg i skogen bakom platsen där sjukhuset byggdes vid Lasarettsvägen. Warpet var en uppkastad ödes hög av stenar och kvistar som även markerade en dådplats. Innan kristendomen kom till Sverige och införde gravar i 'vigd' jord, begravdes människor mer ytligt på lämplig plats och man jordfäste genom att man stenade ner liket fast i marken så de inte skulle gå att 'oppdaga', blottlägga. Runt platser med varp finns mycket vidskepelse och det går i arv även i våra dagar. Därför är det av vikt att kroppen kommer i vigd jord för att ingen ska gå igen som en osalig ande. Tyvärr finns inte Warpet mer kvar än som minne i gamla ätters historia.

Man kan se var stället torpet Warpet låg om man kommer på cykelvägen bredvid det gamla lasarettet. Det ligger strax bortom sista byggnaden och där finns utefter cykelvägen ännu trädgårdsbuskar som minner. Warpet var uppkastat efter att **två män i strid dödat varandra**. Varpa (kasta), en sammankastad hög av ris från träd vid vägkanten, där person av våda eller från dråp har dödat. Tidigare hade man olika namn på rishögarna beroende av dess art; kalvarp, mull-varp, slaka-varp, mann-varp, ris-vål, strig-hög, vål-kast, Alla människor som gick förbi platsen där dådet skett ryste och kände obehag, när de skulle kasta en sten eller lägga en kvist. Så småningom bildades ett varp där gästen kvarstannade vid jorden. Man var förr mycket rädd och vidskeplig och ingen vågade gå förbi ett varp utan att offra något. Människor kände en närhet till den döde och platsen, och då ville man ha ett avstånd för att skydda sig. Det kallas också för ett **offerkast**, där man offrade, slängde en kvist eller en sten på platsen där det varit en oväntad händelse som vid en människas plågsamma död. Personen kanske föll offer för lönnmördare eller en kallblodig rånare som avslutade med att döda sitt offer. **Offerkastan är kända sedan stenåldern**. Om människan dramatiskt omkom efter kast från en sten kallades stenen för banesten.

När döden inträtt lämnar själen dess kropp, men det är en lång och svår process. Ibland måste efterlevande hjälpa en själ på dess vidare färd mot ljuset. Ofta måste kroppen brännas så att inte själen stannar kvar som en osalig ande. Själen kan skada sig själv samt alla andra i omgivningen. Genom att kasta ett Varp hindrade man den döde att gå igen. En gengångare kunde skapa olägenheter så att hämnd utkrävdes. Personens lik vid mord fick inte begravas i vigd jord. Man släpade dock liket åt sidan för att täcka det med ris. Om personens fötter inte täcktes, kunde han gå igen. Ofta band man ihop fötterna så att inga steg kunde anträdas. Ingen levande eller död kunde gå förbi platsen utan att **kasta en kvist eller sten på rishögen**. Offerkastan kunde också kallas för risbål och var ofta en plats där ett ruskigt våldsdåd eller våldtäkt skett. Man såg kroppen som väldigt smutsig, farlig och såg platsen som besmittad av

onda andar. Det kan ibland bli mäktiga högar som ständigt blir högre. Samtidigt som man band själen till platsen var det också en önskan om att offra något för den döde och inte glömma dådet och samtidigt blidka vålnaden så att han inte gick igen. Ibland kastade man från 1800-talet även mynt för att hålla sig väl med offret.

Det var inte bra att glömma att kasta en offersten även om man kom med häst och vagn, ty då kunde man straffas å det grövsta och man kunde få se synvillor i vintermorgonens dimridå eller få se sin häst i sken. Det var den **dödes gengångare** som skrämde hästarna. För säkerhets skull kastade alla på en hästkärra en pinne eller sten på offerkastet. Man kastade för att få en lycklig färd utan missöden. Ofta trodde man att det var storleken på stenen eller kvisten som avgjorde hur väl offerviljan mottogs av anden. Om någon känner en obehaglig **iskyla** och ser en genomskinlig människa, då möter man en blodlös gengångare som är en exakt avbild av en människa som dött. En gengångare vill inget illa, mer än att visa sig så att ingen glömmet. Gengångaren är den samlade energin från den makabra händelsen och den kan visa sig för vem som helst som går förbi platsen vid rätt natttid. Gengångaren är kall och har en ändrad färg och lukt, men den liknar den döde kroppen. När man får se en gengångare, så ska man bara säga; **Vik hädan i Guds namn**. Då försvinner den genomskinliga vålnaden.

Man kände i forna tider en förtätad känsla av att värna sig mot rånare, mördare och självspillingar ty de hade inte fått en kristlig begravning utan hade jordats på platsen för dådet. Ibland satte man upp ett kors för att själen skulle få vila i hägn av Vite Krist, trots att den döde inte var lagd i vigd jord.

I kärren sänkte man på stenåldern ibland kroppen eller täckte över den med sten och ris vid vägen så att inget syntes. Man gjorde ett hus eller en farkost över liket, men allra viktigast var att kasta grenar och sten så att kroppen täcktes ordentligt. Om inte kroppen täcktes över och anden inte fick frid, så blev han ett spöke. Det var ingen som vågade gå förbi utan att kasta något. Ofta är offerkastet belägna alldeles intill en gammal väg och detta fenomen är känt över hela världen. Den som vänligt lagt ner en vacker kvist vid varpet behövde inte frukta för att gå vilse. Seden hålls ännu vid liv i avlägsna trakter i Sverige i landskapen Härjedalen och Dalarna. Man håller också offerkastet vid liv genom att kasta sten på det eftersom det är en markering att orientera sig efter. Det händer att högarna blir mäktiga stora och **håller fast den döde vid platsen**. Ofta är det en mordplats och man offerar för att slippa hamna i olycka. Att kasta varpa och väva in själen i marken är en tradition som finns sedan forna tider. Det är inte bra att ta bort en kvist från högen, ty då hörs **andens ristande andetag**. Vid tiden när det var lasarett på platsen för Varpet var det väl känt att det spökade i kulvertarna under lasarettet. Det var nära platsen för det gamla warpet. Gastarna spökar än idag i skogen där torpet Varpet legat och det hörs ofta en röst som på hösten skriker; **Hjääälp** i ett långt kvidande!!

Torpet Varpet beboddes 1899-1930-talet av Johan August Boberg 1873 – 1919. Han var gift med Amanda Elvira Strömberg f 1877 i Sylte soldattorp och hon dog i Borås 1953. Sex barn blev vuxna.

Referens: G. Lundén. Trollhättan genom tiderna. Trollhättan. 1947.

Gårdhems hembygdsförening. Gammal bebyggelse i Gärdhem. Nossebro. 2001.

<http://runeberg.org/dialekt/0861.html>

